

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklám-cikkek pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 Kor.
Félévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Negyedévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2

— Hirdetések díjszabás szerint. —

Majláth G. Károly gr. erdélyi püspök megnyitó beszéde a státusgyűlésen.

Dicsértessék az Úr Jézus Krisztus!
Mélyen tisztelt Státus-gyűlés!

A Státus-gyűlést megnyitó beszédemben visszatérve római útamra, azt hiszem, nem fogják szerénytelenségnek venni én tőlem, ha személyes benyomásaimat elmondom; azért teszem azt, mert mióta oda utaztam, úgy érzem, hogy mindent, a mit tettem, nem magamért, hanem mindnyájunkért tettem. Első útam, midőn az örök városba érkeztem, szent Péter templomába vezetett és ezuttal elmentem egy új sírhoz, melyen egy egyszerű márvány táblán ez a felírás van: Ossa Leonis Papae XIII. Oda vonzott az én szívem, s ott letérdepelve imádkoztam a nagy Leo pápa lelki nyugalmáért, s midőn ezt tettem, tudtam, hogy az egész egyházmegye híveinek érzelmét tolmácsolom. Hálát adtam azon szeretetért, a melylyel engem az egyházmegye főpásztorának választott, — hogy nagy szeretetében nem tartott engem arra méltatlannak; hálát adtam

azon jóindulatért, a melylyel egyházmegyém iránt viseltetett, s annak egységeért imádkozott; azon áldásért, a melyben részesítette az ifjuságot, és azon páratlan érdeklődésért, a melylyel édes hazánk érdekeit mindenkor felkarolta. És miután hálát adtam a jó Istennek azért, hogy hosszút időn át ilyen pápát adott nekünk, aki pápaságának 25 éve alatt fényt derített Krisztus egyházára, fényt az elmébe, melegét a szívekbe; hálát adtam azért a tiszteletért, a mely megnyilatkozott az ő halála után is a világ minden részéből, hálát azért a kegyeletért, a mely a jó atyának hosszas betegsége alatt minden egyes nem csak szorosan vett hívő léleknek érzelmeit eltöltötte — s miután a hála adóját ily módon leróttam, visszavonultam lelki magányomba, hogy Isten kegyelmében megújuljak és erőt nyerjek püspökségem 6-ik évének eltelté után reám várakozó munkára. Miután ott a lelki magányban Isten kegyelmében megújulva és megerősödve, új lélekkel oda térdeltem szentes atyánk X. Pius pápa lábaihoz, öröm és hála töltötte el ismét szívemet, mert

hogya az ő megválasztását megelőző sajnálatos körülmény minden kath. szívet fájdalommal töltött el, mert abban az egyház és a legtisztelteméltóbb testület erkölcsi szabadságán ejtett sérelmet látott mindenki, azért nem volt egy sem közülünk, a ki ebben is az isteni gondviselésnek intézkedését ne látta volna, mert rövid néhány nap után a bibornoki testületnek majdnem minden tagja, a kik pedig esküt tesznek arra, hogy azt választják meg, a kit Isten előtt méltónak ítélnék e nagy hivatalra: a velencei pátriarkára Sartó József-re adták szavazatukat. S lehetetlen, hogy ne imádjuk épen napjainkban az isteni gondviselés jóságát, hogy ily nehéz időkben X. Pius pápát adta nekünk, aki az élet küzdelmét maga vívta végig, elkezdve a szegény tanuló deáknak fáradalmaitól, nélkülözéseitől, aggodalmaitól, végig a lelkipásztorságnak tövises pályáján, a lelkipásztornak mindenféle keserűségén át, a püspöki székiig. A bibornoki testület, olyan pápát akart választani, aki az önfeláldozó lelkipásztornak mintaképe legyen. Jól esett nekem az

T Á R C A.

Emlékezzünk régiekről.*

III.

(Német világ. Német tanárok. Egy es. és kir. hárányka. Frondosa Hajnalánna.)

Boldog a diák. Ma különösen az, midőn fényűzően berendezett palotákban hallgatja édes magyar nyelven magyar tanárok előadásait.

Nem mindig volt így, mert német had szállta meg egykor a középiskolákat is, és majdnem évtizedig törte nyelvét a magyar diák a német szó forgatásában és várt jobb időkre, a magyar csillag jobbrafordultára.

De azért akkor is szép volt a diákélet!

A gyulafehérvári gimnázium egyik utolsó német évét írom le.

Tudvalevőleg 1860/61. évben még német világ volt itt. Gyulafehérvár is még tömve volt némettel, csehekkel, olaszokkal és horvátokkal.

A városban a Kreisgericht, a Bezirksgericht, a fináncok, esendőrök serege, a várban a bécsi deitensmajsterek, lengyel bataillonok és olasz pionerek voltak. Utóbbiak felette veszedelmesek valának a macskákra. Kedvenc eledelük volt és annyira fogták, fogyasztották e házi állatot, hogy

szójárás volt akkor: az olaszok mind megették a macskákat, de a vizslák, uszkárok megszaporodtak.

A mindent németesítő osztrák kormány ráterte a kezét a középiskolákra is és rajta tartá 9—10 éven át.

Német tannyelv lett a kötelező, — de mert még sem lehetett a magyarból egyszerre németet faragni, kegyesen megengedték, hogy felénél valamivel kevesebb tantárgy magyarul adassék elő.

A vallás, a biblia, a magyar nyelv, a latin nyelv és osztályonként variálva még egy tantárgy magyarul, — a többi német nyelven tanított.

Kétféle tanári karunk volt, azaz háromféle is.

Ugyanis voltak: 1) hazafiak, magyarok, kik csak magyarul tudtak, ezek többnyire egyházközpontok; 2) aztán osztrákok, kik egy szót sem tudtak magyarul és végre volt a 3-ik species, olyanok, kik magyar honosok voltak t. i. svábok, tótok, kiknek német tanári diplomájuk volt illetve németül adtak elő.

Tanárokról lévén szó, nem becsmérlem őket ma sem, sőt tisztelettel gondolok vissza német tanárainkra is, hisz nem ők voltak okai, hogy nem tudtuk egymást megérteni.

Teljesen sült osztrák volt p. o. Türk Ala-

jos, Knopp Antal, Kottnauer Domokos, Leben Pál.

A három elsőlt élveztem az első osztályban.

A tanárokon kívül volt osztályunkban sok osztrák fiú, a beamtereknek, a sok katonatisztnak fia. Volt Spending, Rottenburg, Ritter von Spatz, Bohus, Spakovszki stb.

És ez nagy szerencse volt!

A mit a német tanárok előadtak, azt nem értettük meg mi magyarok; a mit a magyar tanárok előadtak, azt nem értettük meg az osztrákok!

Nem a „megnemertés” volt a szerencse, hanem az: hogy vice-versa kaptuk a szekundákat. A szemeszter végén aztán a egyes tanári kar kezdte a konferencián összemérni az „osztályzatokat” és végre mindig létrejött a fehérvári osztrák-magyar kiegyezés és mindig paritással.

Vagyis kitűnt például, hogy a három német tanárnál a magyar fiúknak van együtt 400 szekundája; a magyar tanároknál pedig van az osztrák fiúknak 350 hasonló kalkulusa. Miután azonban a vallásból a szekunda másfélszerese vagy legalább is súlyosabban volt számítandó és ebből jutott a németeknek több, — megkötött a paktum és ritkán bukott meg valaki.

Jobban mondva csak az a magyar vagy német bukott meg: kit saját nemzete, saját vérbelije arra ítél.

* Lásd a Közm. 33. számát.

ő áldásában részesülni és arra kértem az Isten, segítsen meg, hogy szerény munkatársa lehessen abban a nemes programomban, a melyet maga elé tűzött: mindent megújítani az Ur Jézus Krisztusban. — Ez az új pápának a milyen egyszerű, oly fenséges programja. Ennek megvalósításában jár elől jó példával, terhes feladatainak közepette, mert minden vasárnap a vatikáni palota udvarán összegyűjt néhány ezer rómat, a kikhez csatlakoznak a távolból jött zarándokok is, egyszerűségében megkapó szentbeszédet tart nekik és magam is szerencsés voltam egy ilyen beszédet jelen lehetni és alkalmas volt látni azt a meghatottságot és lelkesedést, mely a jelenlévőket megszállotta, midőn látták, hogy van nekik atyjuk, kik velük törődik és a ki erkölcsi és lelki szükségleteiket szívén hordozza. — Mikor így boldogan és lelkileg megerősödve és megújulva ismét lementem Szt. Péter templomába, leborultam az apostolok sírjához és ott imádkoztam. De nem imádkoztam magamért, hanem egyházmegyénkért, adjon az Isten nekem hitvalló világi híveket és imádságos lelkü papságot és akkor sikerül nekem is, ebben az egyházmegyében megvalósítani Krisztus helytartójának programját. És most mélyen tisztelt Státusgyűlés talán ne is jegyzőkönyvbe írják ezen szavakat, hanem véssék a szívükbe, Rómából érkező főpásztoruknak szavait. Ne vegyék rossz néven, hogy ezt felhozom.

Holnap Szt. Erzsébet napja van, mely fájdalmas emléket idéz fel bennünk. Egy vallástalan férfiú sebet ejtett a legjobb királynén, minden magyar szívén. Adjon

az Isten holnap hitvalló férfiakat, a kiket ott lássak térdelni és kiengesztelni Istent ezen végtelen kegyvelen tettért. Ott leszek holnap a plebánia templom gyóntatószékében reggeltől, 8 órákor csendes szent misét fogok tartani. És ha látni fogok azon a szent misén hitvalló férfiakat, kik a szent áldozásból lelkesedést és erőt merítenek, akkor boldog leszek, mert hitvalló férfiakról várom a haza sorsának jobbrafordulását.

A mélyen tisztelt státusgyűlést ezennel megnyitottnak nyilvánítom.

Az erd. róm. kath. státus gyűlése Kolozsvárr.

Az erdélyi püspök ő méltósága f. hó 18-ára hívta össze a státusgyűlést Kolozsvárra. A tagok legnagyobb részt már a megelőző napon megjöttek a különböző vidékekről megjött idegen arcok változatossá lettek Kolozsvárnak utcáit. A legtöbbben régi ismerősei ugyan Kolozsvárnak, de azért majd mindenik fedez fel itt-ott egy s más változást, újítást ebben az öregfjvá városban. A főter s a belőle kiágazó tágas és rendezett utcák kellemes benyomást keltenek a szemlélőben. A már is híressé lett Mátyás-szobor pedig fenséges szemléletet nyújt az érdeklődő idegének.

Hangos és szíves üdvözlésváltások jelzik, hogy rég nem látott ismerősök akadtak egymásra a kiválgított korzón bolyongva sétalók közt. A szállók mind megteltek úgy, hogy a kik később, az esteli vonatokkal érkeztek s előre nem gondoskodtak szobáról, nem igen jutottak megfelelő hajlékhoz.

Másnap a gyűlés napján még élénkebb, színesebb kép alakult különösen az egyetemi templom előtti gyalogjárón és téren. Jóval kilenc óra előtt kezdtek gyülekezni a tagok, hogy aztán tömörülten vonuljanak be a templomba ünnepi Veni Sanctera.

Kevéssel kilenc óra előtt érkezett meg az erdélyi püspök, a ki a szentmisét celebrálta. Egyszerre megtölt az elég tágas templom s nemso-

kára felhangzott a főpásztor ajkáról, éreces esengő hangon a Veni Sancte Spiritus. Szentmise alatt a k. tanítórend vezetése alatt álló főgimn. ifjúsági énekkara zengett válogatott egyházi énekeket szabatos előadásban.

Mise végeztével a tagok surú tömegekben vonultak fel a piarista főgimn. dísztermebe, a gyűlés színhelyére. Az igazoló bizottság mindjárt meg is kezdte működését. Jelentéséből aztán megtudtuk, hogy a 201 meghívottból összesen megjelent 84 képviselő és pedig 34 egyházi és 50 világi. Tekintettel a programon levő fontos és nevezetes kérdésekre, ezt az érdeklődést nem találjuk elég nagynek és megfelelőnek éppen olyan időben, midőn külső munkák a gazdálkodókat sem gátolhatták a megjelenésben.

A következő képviselők jelentek meg: Egyháziak: Karacsón Márton, Péter József, Jung Cs. Lajos, Kovács Kajos, dr. Ujfalussy József, Császár Károly, Ferenczy Károly, dr. Balázs Endre tordai plebános, dr. Balázs András papnöveldei rektor, Butyka Sándor, Hosszu Ferenc, Tamási Áron, Bárány Lukács, dr. Bilinszki Lajos, Prokupek Sámuel dr., Schwörer Sebestyén, dr. Balázs Ferenc, Csiki János, Pál István, Sebestyén Mozes, Hassák Vidor, dr. Fejér Gerő, Görög Joachim, dr. Hirschler József, Kozár Ferenc, Müller János, Ranez János, Balint Endre, Mártin Andor, Janesó Ernő, Sneff József, Ládi Gyula, Ávédik Lukács, Bíró Béla, Vajda Gyula dr.

Világiak: gr. Koroniss Viktor, gr. Beldi Ákos, dr. Mohay Sándor, br. Jósika Lajos, Cs. Szabó József, gr. Beldi Kálmán, Betegh Sándor, Szász Béla, Boeskor Mihály, Heppes Miklós, dr. Menyhart Gáspár, dr. Farkas Lajos, gr. Zichy István, Dörgő Albert, Novák Ferenc, br. Apor György, Hermann Sándor, Schalahit József, Banffy Zsigmond, Angyal József, Urmánczy János, br. Rudnyánszky Béla, Papp Farkas, dr. Szamosi János, Merza Lajos, Oelberg Frigyes, dr. Huszár Károly, gr. Beldi Ferenc, dr. Haller Rezső, br. Szentkereszthy Zsigmond, Matskásy Pál, Dániel Ferenc, gr. Esterházy Miguel, Zachariás János, Wagner Sándor, Mész Oliver, Deák Ignác, Mihály Ferenc, Embery Árpád, dr. Künle Tivadar,

Ez aztán, tessék elhinni, alaposan megbukott.

Tanáraink közül Türk urnak nem volt esaládja, — de volt egy szép fehér báránkjája.

Gömbölyű kis állat a dukáló veres szalaggal és rajta a kis esőrgövel. Mindenüvé, tehát az osztályba is elkísérte gazdáját.

A mi osztályunkba különös üdösséggel szaladt be, mert várta őt az izletes reggeli.

Ugyanis minden reggel összegyűjtöttünk egy kis esomót a legzsengőbb fűszalakkól és azt a tanári asztal lábához raktuk.

Jött a tanár, jött a báránka. Utóbbi azonban falatozni kezdett.

Türk tanárunk igen szívesen vette a báránka iránt kifejtett buzgalomunkat és mielőtt megkezdte a tanórát, rendesen elmondta e versiket:

„Sehet Ihr, sehet Ihr,
Das schöne weisse Thier;
Es frisst mit Muth und hust das Gras,
Sagt dabei „ago gratias“!

Ezután megbökte a báránka fejét és az megerősítette gazdája nyilatkozatát, mondván: beeh! beeh!

Nem volt e báránkanak ellensége, csak néha a pedellus szidta utólagosan, mikor valami illetlenséget fedezett fel a fűmaradék közt.

Nehézzen ment minden tantárgy. Legnehezebb volt a német nyelvtan — mert legtöbbet követeltek belőle. Úgy tudunk megélni, hogy derüre borúra feleltünk. A fordítás sem ment.

Emlékszem, a várparancsnokság kihirdette és a Károly-kapura kifüggesztette, hogy: „Feilbietung“ lesz.

Kiderítettük, hogy „Feil“ az nyilat jelent; a „Bietung“ pedig adást, osztást.

Nossza elmentünk s kértük adjanak nekünk is: ócska nyilatok.

Persze kitűnt, hogy ócska vasat fognak licitálni!

Kegyes főpásztorunk és középfokon levő főigazgatónk, — azaz a gimnázium igazgatósága és az osztrák helytartó tanács közt levő úrnök és pártolónk Hajnald Lajos erdélyi püspök ő excellenciája éppen egy német órán látogatt meg.

Fordítottunk. Olvasta a diák: „Der Vogel singt in dem Bauer.“

Fordítá nyomban: „A madár énekel a földművelőben.“

— Hogy van fiam, hogyan? kérdé a főpásztor.

— Hát a földművelő lenyelte a madarat és most benne énekel.

Volt nagy megdöbbenés. Nevetve magyarázta aztán meg püspökünk, hogy itt nem a „der Bauer“, — hanem a semlegesnemű „das Bauer“-ről van szó, a mi kalitkát jelent. Ergo: A madár énekel a kalitkában!

Olvasta tovább egy másik diák „Der Zufall ist grundlos.“ Fordítá: „Az esemény feneketlen.“

A püspök kezdte ezt is magyarázni és megjegyzé, hogy e mondatot csakugyan nehéz hiven lefordítani, mert valóságos „bölcséleti“ mondat.

Midőn azonban a „véletlennék ezen kifürkészhetlen állapotát“ fel és lejárva magyarázná, észrevette, hogy egy diáknak könyökén kilátszik az inge, szóval rongyos volt.

— Hogy hívnak fiacskám? — kérdé.

— Gyemánt Domokosnak.

— No gyemántos fiam, van-e édesanyád?

— Van.

— No mond meg otthon, hogy tiszteltetem és varrjon ide neked egy szép foltot. Fiam! a foltos ruha nem szegyen, hanem igenis az a rongyos ruha. Lássátok csak, nekem hál Istennek van mit apritek a tejbe, jutna új és újabb reverendára is. De ide nezzetek!

És felemelé baljával jobb karját és oda mutatá a padoknak.

— Nezzetek mily szépen áll ez a foltocska. Nem szegyenem, mert takarékoskodom vele!

Éppen a jobb kar közepén, a könyök alatt pompázott a folt. Mi az első padban láttuk úgy a hogy, — de a negyedik padban ülő Stürzer Jóska, — benszüllött azaz fehérvári fiú, azt nem láthatta. Elkialtja magát:

— Hadd lássam én is!

Ő excellenciája mosolygott, de azért jobb-ját folyton felemelve oda ment az ablakhoz és a harmadik padba beállva megmutatá azt a Jóska gyerekeknek.

Midőn jó főpásztorunk elment, élenk vita indult meg a nagyméltóságú folt alakjára nézve.

Egy része azt állítá: hogy egyszögű négyszög volt, ferdén a könyökön elhelyezve, közben a kabátujjnak varrott vágásával.

Soó Gaspár, Simay Gergely, Pekri Sándor, dr. Balintitt József, Török Bertalan, br. Torma Miklós, Török Antal, dr. Mály István, Betegh Imre, Lörincze Vilmos, Urmánci Nándor.

A gyűlést 10^h15-kor a lapunk élen közölt beszéddel nyitotta meg a küldöttségtől meghívott püspök urunk, ki mellett a meg nem jelenhetett Jósika Samu br. világi elnök helyett Korniss Viktor világi alelnök foglalt helyet. A zűgő éljenzéssel és kitörő lelkesedéssel fogadott megnyitót követően emlékezett meg püspök urunk az év közben elhunyt két igazgató tanácsosról Bornemissza Tivadar báróról és Pótsa Józsefről. A státusz-gyűlés mindkettő emlékét jegyzőkönyvben örökíti meg.

A püspök jegyzőkönyv Ujfaluasi József dr. és Szamosi János dr. kéri fel.

A gyűlés Szabó József dr. indítványára távirattal hódol a Szevácskának, melynek latin szövegét Szamosi J. dr. szerkesztette s mely magyar fordításban így hangzik:

Merry del Val bíboros és államtitkár úr
ő eminenciájának

Rómában.

Összehívtam az erdélyi egyházmegye híveinek előkelőségeit és követeit, egyháziakat és világiakat, hogy, mint az évenként történni szokott, az egyházmegye vagyoni és iskolai ügyeiről gondoskodjanak.

Ez a közgyűlés, minthogy csak Isten segítségével lehet az óhajtott célt elérni, legelőször a szent lelket hívta segítségül, azután vagyval ragadta meg a legelőször kínálkozó alkalmat, hogy Ő szentségének dicső trónjához járulva, egy szívvel és egy lélekkel fejezze ki mely és őszinte hódolatát az anyaszentegyház legfőbb főpapja iránt és hogy minden jót és szerencsét kívánva, üdvözölje ő szentségét, hogy forró imában kérje a Mindenhatót: áldja meg és tartsa meg a legkésőbb korig szerencsében, egészségben, nevének nagyobb dicsőségére és egyházának javára azt, a kire egyházát bízta. — végre, hogy kerjék Ő szentségét, kegyeskedjék rájuk és munkájukra apostoli áldását adni.

Majláth, erdélyi püspök.

Más része és köztük Stürzer, azt bizonyítja hogy az a folt olyan volt, mint egy husszúak „bimbócska”; közepén a reverenda ujjának vágása képezte a bimbó, a virág szárát.

Ez a fölfogás győzött és uni sono elhatároztuk, hogy 24 óra alatt mindenkinek lesz legalább is két bimbócskaja a kabátján.

Nosza elő a kis zsebkéssel és ki-ki előre bemetsze, elkészíté helyét a foltnak, azon foltnak, melynek igen szép nevet is adtunk.

Hajnald püspökünk tudvaleg nagy „füvesz” nagy „növénytudós” volt. Európahírű! Ugy hallottuk, úgy tudtuk, hogy itt Erdélyben léte alatt három, addig ismeretlen növényt fedezett fel!

Egyik ilyen növénynek a tudós világ illetve a müncheni akadémia ezt a nevet adá:

„Froncosa Hajnaldina”

Nem lehetett másképp, — mi kis diákok a selyemreverenda „foltját” elneveztük „Frondosának!”

Hazamenve az iskolából, oda álltam édesanyám elé, levettem a kabátomat és a már az osztályban meghasított kabátujjra mutatva szóltam:

— Mama! varrj nekem ide egy „froncosa hajnaldinát”!

— Mi fán terem az?

— Nem fán, hanem püspöki reverendán!

Meghagyta a püspök úr, hogy minden deáknak legyen legalább egy belőle!

Anyám nevetett és leszaladt a kabátommal

Erre Rómából püspök urunkhoz a következő válasz érkezett:

Monsignor Majláth Vescovo

Kolozsvár, Ungheria.

Beatissimus Pater pergratum habuit obsequium quod coetus a te congregatus Te duce praestitit, laetumque adprecatur exitum percipiendis consiliis benedictionem Apostolicam Tibi ac proceribus legatisque fidelium Tuorum ex animo imperituro.

Raphael Cardinalis

Merry del Val.

Magyarul:

Méltóságos Majláth püspöknek

Kolozsvárt.

A Szent Atyának igen jól esett a vezetésed alatt álló státuszgyűlés hódoló üdvözléte. S midőn a tanácskozások üdvös eredményeiért Istenhez fohászkodik, szívből küldi Neked, az igazgatótanácsnak és egyházmegyéed képviselőinek apostoli áldását.

Róma.

Merry del Val Rafael

kardinalis.

Elnökölő püspök bejelenti azokat, akik távollmaradásukat kimintették, majd a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri Biró Belát, Boeskor Mihály dr., Farkas Lajos drt.

Jelenti továbbá, hogy mint máskor is, ezuttal is a státusképviselők számára kedvezményes vasuti jegyeket kértek a miniszteriumtól; amíg azonban más alkalommal ezt nem kapták meg, most kiutalta a miniszterium a kedvezményes jegyeket, habár egy kissé megkéskve, mert a képviselők már csak a visszautazásra használhatják fel.

Ezután az egyes bizottságok terjesztik elő véleményüket az Igazgatótanács jelentésére. Utasítatik az Igazgató-Tanács, hogy a szervezet

az udvari lakónkhöz és ott csináltatta meg az öreg Könignével, ki 30 évig szolgált abbánál — kanonoknál és tudta a módját.

— Most vidd, — mondá anyám — és jó hogy nem látta meg apád, mert a bőrödre is jutna egy kis frondosa, de piros színecskében!

Körülbelül így járt a többi diák is, de azért másnap — harmadnap tele volt „Frondosával” az osztály minden színben pompázó bimbókkal, és szívrepesve, kéjjes érzellemmel vártuk, hogy majd eljön ismét Püspökünk és lelki gyönyörűsége lesz a sok tarka virágkelyhekben!

Igen, de nem jött többé! Sohasem! ugyanis nagy dolgok történtek a politikában.

Megnyílt a híres nagyszabeni országgyűlés, — hol a bécsi kormány utolsó erőszakát, utolsó blattját játszák ki.

Hajnald Lajos nem ment be a német országgyűlésbe — sőt több erdélyi főúrral tiltakozott ellene. Külön tanácskozást tartottak és innen intéztek egy alkotmányos feliratot és vetot!

Erre kegyesített leirt Bécsben és pakkoltatni kezdett Fehérvárt!

A mi bimbócskáink pedig elhervadtak — csak én kaptam egy valódi nagy „Frondosát” még, — midőn a városi kommunitás ünneplő és bucsu fáklyámenetet adott ő excellenciájának, a mi nem eshetett meg diák és kabátégetés nélkül. No de erről legközelebb.

R. József.

szabályzat megváltoztatására vonatkozó javaslatát a jövő gyűlés elé terjeszse.

A személyi ügyek tárgyalásánál Szabó József az iránt szólal fel, hogy Boeskor Mihály dr. titkárhelyettesé váló alkalmazása a státuszgyűlés tudtán kívül nem volt szabályszerű s nehogy ez az eljárás jövőre precedensül szolgáljon, kéri a választás elrendelését. Erre a gyűlés az elnökölő püspök felvilágosítása után Boeskor egyhangulag helyettes titkárnak megválasztja. Az előadónak korpótlékát beszámítják a nyugdíjba úgy miként azt a jelentés előterjesztette.

A státusz alkalmazottak nyugdíj-szabályzatához többen is hozzászólanak. Balázs A. dr. tordai plebános a 24 §-t feleslegesnek tartja. Zakariás brassai ügyvéd a 35 év után való nyugdíjazás ellen szól s 40 évi szolgálatot óhajt, mert kiadásaink állandóan emelkednek, tehát gazdálkodni kell.

Pál előadó a 35 év fenntartását védi s a gyűlés ilyen értelemben határoz szemben a Menyhart Gáspár dr. közvetítő indítványával is, aki szolgálati ágazatok szerint 35 és 40 évet óhajtana felvenni.

Hozzászóltak még a 19. 23. és 4. §-hoz, a státusz azonban mindenben elfogadja az eredeti tervezetet.

A státuszgyűlés még hálával mond meleg köszönetet Püspök ő méltóságának rendkívüli nagy adományaiért, melyek a szegény egyházak és iskolák javára meghaladják az 55000 koronát.

A jelentés IV. és V. pontja hozzászólás nélkül tudásul vétetik.

Nagyobb vitára adott alkalmat a jelentés VI. pontja, mely a Fogarasy-féle egyetemi alappal foglalkozik.

Balázs Endre dr. tordai plebános nagy hibának tartja, hogy az egyetem ügyében kiküldött bizottság jelentése nincs a képviselők rendelkezésére s így nincsenek is az ügy állapotával tisztában. Mindazáltal kijelenti, hogy a bizottság reménykedését nagyon vermesnek találja, s a bizottság nem vetett számat a körülményekkel. Felveti a kérdést: célszerű-e? lehetséges-e? kath. egyetem létesítése Gyulafehérvárt? A célszerűség mellett lehet pro és contra vitálni. Vannak, akik nem tartják szükségesnek külön kath. egyetem létesítését, hanem azt szeretnék inkább, hogy a katolikusok az állami egyetemeken igyekezzenek megfelelő tért elfoglalni.

Gyulafehérvárt egyáltalában nem tartja alkalmasnak az egyetem létesítésére részint geográfiai helyzeténél fogva, részint egyéb okokból. Kolozsvárhoz is igen közel van. Ha megkísértenék az egyetem felállítását, csak elfecserelnék az alapot, mely tekintélyes összeg ugyan, de egyetemre kevés.

Az egész eszme tudóvészben született s így hal meg. Majd példákat hoz fel a régi magyar egyetemek életéből s a Zsigmond alatti ó-budai, a Mátyás alatti pozsonyi és ó-budai, a kassai és egri főiskolák rövid életére való hivatkozással aggodalmát fejezi ki a felállítandó új egyetem sorsára vonatkozólag. A kegyelet ellen nem vét, ha felteszi, hogy a nagyvív alapító ha most élne s számat vetne a körülményekkel, alig tartaná fenn tervezetét. Éppen ez okból nagy előrelátással az alapító másodrendű célokra is gondolt, s szóló ezeket sokkal fontosabbnak is tartja. Látjuk, hogy ma mindenféle oly mozgalmak vannak, hogy a kisebb existenciákról gondoskodjanak. A népmozgalom, a népébredés ma oly mérveket öltött, hogy a kath. egyházak sem szalad e jelenségek mellett tétlenül elhaladni. Éppen azért a papnevelő reformálására, tanerők beállítására, szegény egyházak támogatására, népiskolák felállítására

— mint a melyek az alapító másodrangú cselzati voltak — fordítaná az alapítványt. Utasítani kell tehát a kiküldött bizottságot, hogy a kérdéssel ilyen irányban foglalkozzék.

Balázs András dr. a papnövelő rektora védi az egyetem felállítását. Bűnek tartaná az alapító cselzatiát való eltérést, mert ezzel főuraikat és főpapjainkat is elriasztanók a jövőre nagyobb alapítványok tevésétől.

A főiskolákat éppen szaporítani kell, mert a bpesti és kolozsvári — szerinte — már nem elégséges a jelentésköz befogadására, már pedig a tulzsfeltség nagy hátrányára van az oktatás érdekének. Gyulafehérvár különben is alkalmas volna egy főiskola befogadására, hiszen a románoknak nem hiába volt ez fötelep; Szt. István nem hiába letesítette itt a püspökséget, a nemzeti fejedelmek nem hiába választották székhelyül; de aztán különösen nemzeti szempontból feltétlenül ide főiskolát kell állítani. Állítsuk be előbb a theol. fakultást csak, s aztán a többi fokozatosan, mert a jövőre nagyobb mérvű támogatásra számíthatunk. Azt is biztosra vehetjük, hogy a kormány megadja a nyilvánossági jogot.

Farkas Lajos dr. hiányt tartja, hogy a kiküldött bizottság előterjesztést nem tett, pedig tudomása szerint határozatokat hozott, sőt terveket is készített. Az előbb felszólalók ezeknek ismerete nélkül tehát csupa feltevésekre támaszkodtak. Felelőit azonban azt a „Kath. egyetem vagy internátus?” című brosúrát, melyet a gyűlés elején osztogattak a képviselőknél. Ez a brosúrát cél tévesztett s szerzői oly elvekre ragadtatták magukat, melyeket pártolni semmi módon sem lehet. Szükségünk van ugyan egy jó internátusra, de ennek az érdekében egy más vagyhoz nyulni s devalválni az eredeti célt — ez igazán modern fegyver a küzdelemben. Szólok ezt az eszközt és fegyvert elítéli. A brosúr 3. részét azonban, mint az ifjuság kérését, az igazgató-tanács elé utasíthatni óhajta.

Dörgő A. Éppen az ellen tiltakozik, hogy egy nevelőnél megjelent röpiratot elfogadjanak. A ki kér, az járjon el a maga rendje és módja szerint. Nevelőnél az utcán megjelent memorandumot számba venni nem lehet. A Fogarasy-alapot ő is egyetemre fordítandónak tartja. Az alapító egyetemet akart, de nem időhöz kötve. A másodrendű elnök csak áthatolhatlan akadályok esetére vannak felvéve, pedig itt ilyen akadályok nincsenek. Szerinte a státuszgyűlésnek a kérdéssel foglalkozni semmi joga sincs, mert ez csak az igazgatótanács elé tartozik. Ajánlja, hogy a kérdést napirendről levegyék.

Farkas L. dr. a brosúrát védelmébe veszi ismétlenül. Ez a brosúra nem tisztességtelen kézből eredt, hiszen szerzőjét is nagy részt ismerik — következésképp a státus utasíthatja az igazgatótanács elé.

Künnle Tivadar dr. úgy véli, hogy a gyűlés csak a programjába felvett pontokat tárgyalhatja, már pedig ez a brosúr programon kívül vetődött fel. Az egyetem kérdését tárgyalni azonban szerinte a státuszgyűlésnek igenis van joga — a mi éppen az autonomia természetéből következik.

Majláth püspök kijelenti, hogy boldogult előde a döntés jogát az ő kezébe tette ugyan le, de ő érezvén e fontos dolog súlyát, a döntést meg akarta osztani a státuszgyűléssel. A kérdés ugyanis napirendre fog még kerülni. Az internátus érdekében pedig az igazgató-tanács sokat tanácskozott, sokat töprengött s hogy eddig még hathatósabb eredményt nem érhetett el, annak oka tisztán az anyagiakban keresendő.

Hirschler J. dr. a kolozsvári szent József

finövelő igazgatója kijelenti, hogy a brosúrriért a felelősséget magára vállalja.

A jelentés VII. pontjára, mely a gimnáziumokkal foglalkozik, került ezután a sor. A tizenötös bizottság elismeréssel nyilatkozik a státus tanárok kongresszusáról, az ott kifejtett működésekről, felolvasásokról s ajánlja, hogy ezután az igazgatótanács gondoskodjék a felolvasások kiadványáról.

A tanügyi-bizottság indítványára a gyűlés Püspök urnak az iskolák érdekében hozott adataiért forró köszönetet mond. Ugyanez a bizottság javasolja, hogy a tanulmányi kirándulásokon hivatalból részt vett tanárok költsége megtérítessék.

Az indítványt átteszik az igazgató-tanácsnak. A tanári szabályzatban javasolt változtatást — melyről mult számunkban is megemlékeztünk — a gyűlés elfogadja.

A kelleki átalányokkal kapcsolatban a tanügyi bizottság javasolja, hogy az igazgatóknak munkatorlódás esetén 400 korona utaltassék ki egy díjnak fizetésére.

Pál István előadó elismeri, hogy az igazgatóknak sokszor sok írásbeli munkájuk van, de ezzel szemben esekély óraszámjuk is van. Ajánlja, hogy a javaslat tétessék vissza az igazgató tanácsnak.

A gyűlés ilyen értelemben határoz. A tavaszi X. (a régi brassai gimn. épületének átengedése az egyházközségnek.) XI. (a mvasárhelyi gimn. építésének ügye), a XII. (a esiksomlyai gimn. áthelyezésének felbontásáról), a XIII. (kvásárhelyi gimn.) tudásul vétetnek.

Az államszegélyekre vonatkozólag a tizenötös bizottság ajánlja, hogy annyi államszegély keressék, hogy a státus tanárok fizetését az államiakéval egyenlővé lehessen tenni.

A tanügyi bizottság javasolja, hogy a Státus gimnáziumoknál a tanárok kongresszusától beadott memorandum a fizetés rendezés érdekében intézkedés végett adassék ki az igazgató-tanácsnak.

A gyűlés Pál I. előadó hozzászólása után a javaslatokat elfogadja.

A finövelők ügyénél Zakariás képviselő sajnálattal értesült, hogy tiz közalapítványt beszüntetett az igazgató-tanács abból a célból, hogy a Szent-József finövelő intézetnél tujjonan letesített igazgatói állás költsége fedezhető legyen. Ez határozottan az ifjuság érdeke ellen van. Hasson oda az igazgatótanács, hogy az igazgatói fizetés máshonnan fedeztessék.

Misz Olivér mvasárhelyi tanár a kérdéshez szólvá kifejti, hogy a főiskolára került ifjakkal feltétlenül szükségünk van egy felügyelőre, egy buzgó tanácsadóra, tehát az internátusi igazgatói állás önálló szervezése nagyon helyes, de pénzügyi rendezése szomorú és teljesen helytelen még abban az esetben is, ha ez a rendezés ideiglenes, mert ki tudja, hogy meddig tarthat ez az ideiglenesség. Indítványozza, hogy vegyük igénybe e tekintetben is az állam segítését, mert hiszen az állam ref. tanárképzésre 24000 koronát, a piaristáknak ugyane célra 24000 K. évi segítséget ad, már pedig a mi szeminariumunk is tanárjelöltek ellátásával hozzájárul a szükséges tanárok kiképzéséhez.

Pál I. előadó kijelenti, hogy mihelyt az ösztöndíjalap kellőleg megerősödik, a megszüntetett alapítványokat azonnal helyreállítják.

Majláth püspök felvilágosítja a gyűlést, hogy az igazgató tanács csak hosszas megfontolás után ment bele ebbe a dologba s csak akkor miután belátta, hogy az alapítványok célzatának szinte inkább megfelel az, ha kevesebb növendéket, de minden tekintetben megfelelően látunk el, mintha sokat és hiányosan.

A gyűlés a jelentés e pontját tudomásul veszi.

A kolozsvári szent József finövelő intézet ügyeire vonatkozólag Menyhárt Gáspár dr. a jelentést nem veszi tudomásul, mert nem lát benne garanciát a szeminarium jövő fejlődésére nézve.

Indítványozza, hogy a nagymási uradalom erdeinek eladásából befolyó összeget fordítsák az internátus feleltésére és berendezésére. Az igazgató-tanács sűrűsöen dolgoztasson ki terveket s ezeket legkésőbb a jövő státuszgyűlés elé terjeszse be.

Hirschler T. dr. a finövelő igazgatója, mintegy reflektálva az alapítványok beszüntetésére, melyből az ő fizetése fedeztetik, keserű kijelentéssel teszi e kijelentést: Sir a regens szive, faj a lelke, midőn a szeminarium asztalához ülve elgondolja, hogy ő tiz szegény székely ifjú kenyerét eszi.

Szamosi J. dr. mint az intézet gondviselője nem találja indokoltnak a keserves felszólalásokat, mert bizony évek óta nagyon sok történet az intézet rendbehozására. Hogy minden követelménynek megfelelőleg berendezhessük, arra nincs elegendő vagyon, adósságot pedig nem szabad csinálni. Az igazgatótanács azon is gondolkodott, hogy építsen? Talán a mostani épületet át lehetne alakítani bérházzá s a szeminarium részére kellené egy megfelelő helyet keresni.

Pál I. előadó az intézetet olyannak tartja, amely még mindig megfelelően céljának. Az igényeket mindig viszonyainkhoz kell szabni. Most igen magas kívánásokat támasztanak. Hiszen jó volna ezeket teljesíteni, de miből? Ezt az intézetet csak az ösztöndíjalapból építhetők fel, mely alapnak azonban most is 700,000 koronánál több adóssága van. Ez az adósság pedig onnan eredt, hogy a nagyalmási uradalom megvétele óta semmi jövedelmet nem hajtott, de azért az ösztöndíjalap kiadásai mindig meg voltak, sőt fokozódtak. Most tehát az erdőkből befolyó jövedelemnek meg van máris a helye.

Menyhárt G. a szeminarium ügyében a mult esztendővel szemben visszaessét lát. Beszéljünk nyíltan: lehet-e? nem-e? de ne leplezessük a dolgot. Az előadó a maga véleményével, hogy az intézet mostani állapotában is megfelelően céljainak, teljesen izoláltan áll.

Bilinszky dr. pedagógiai érzelme semmi képen sem tudja megemészteni a regens szemléntalálts nyilatkozatát. A felszólalók éppen egy fontos momentumot nem érintettek e kérdésnél, azt t. i. hogy az igazgatótanács sok gondot fordít ez intézetre, mert hiszen már is sok elhanyagolt állapotát javított. Mindenesetre sok hiány van még, s tenni kell valamit, de hogy mikor tehetünk, azt előre nem tudhatjuk. Az igazgatótanács e tekintetben való eddigi működésében a legnagyobb megnyugvást találjuk.

Majláth püspök kijelenti, hogy rövidesen azon lesznek, hogy a regens ne menjen bánatos szívvel az ebédőbe. Az alapítványokat rövidesen eredeti feladatuknak visszajuttatjuk.

Menyhárt G. megnyugszik a püspök kijelentésében s indítványát visszavonja.

A jelentés XVII. (internátusaink az 1901—902 évben) XVIII. (tanítóképzőintézeteink) XIX. pontjai (a nagyszabeni Terezházaház) jóváhagyó tudomásul vétetnek.

A népiskolák (XX. p.) tételénél a gyűlés hálas köszönetet mond elnöklő püspöknek azon 31.103 koronáért, melyet sajátjából fordított a népiskolákra. A tanügyi bizottság több tanítói állomás szervezését ajánlja, mert most egy tanítóra igen sok gyermek esik.

Kovács Lajos kanonok, tanfelügyelő szerint egy tanítóra átlag 65 esik, a mi nem sok.

Majláth püspök szerint az új kormánytól, ha Isten ad neki időt terveit kivételre s ha az elhangzott ígéretekre számíthatunk, nagyobb mérvű támogatást várhatunk iskoláinkra.

Bilinszky dr. sajnálatosnak találja, hogy a kimutatás szerint a tanköteles leányoknak csak $\frac{2}{3}$ -a, a fiuknak pedig $\frac{3}{4}$ -e jár iskolába. Ez a helyzet megdőbönt.

Kovács kanonok szerint ezt a helyzetet az a körülmény állítja elő, hogy a kimutatásban az ismétlődő iskolások is be vannak számítva, pedig tudvaleg ezek éppen fali helyeken nem igen járnak már iskolába.

Bilinszky dr. a jövőre azt óhajtja, hogy a 6—12 és 12—15 éves tankötelesek külön-külön legyenek feltüntetve.

A gyűlés a javaslatot elfogadja.

A kántori nyugdíjalapra (XXI.) a magánalapítványokra (XXII.) a status alapjainak és uradalmainak jogi ügyei-re vonatkozó jelentések tudásul vetettek. Több kevesebb hozzászólással tárgyalják le a gazdaságok megsemmisítésére kiküldött bizottságok jelentéseit, melyekből kiténik, hogy a status uradalmában mindenféle okserű gazdálkodás és kifogásalan rend uralkodik.

Zakariás a kolozsmonostori uradalom iskoláját túlságosan zsufoltnak mondja s indítványozza, hogy az Ig. t. ezen okvetetlenül segítsen.

Páll előadó szerint a baj onnan származik, hogy ott csak uradalmi iskola van s ezt a közönség minden ága nagyon igénybe veszi. Ha az állam vagy a város segítségül jönne, meglehetne szüntetni a bajokat.

Szamosi J. szerint az állam kötelezte magát, hogy Kolozsvárt három új iskolát állít fel s ezeknek egyike Kolozs-Monostorra kerül s így az állapotok javulni fognak.

A jegegye és bácsi iskolák hiányai is felszínre kerültek, de az előadó szerint az anyagi helyzet még ez idő szerint az állapot javítását nem engedi meg. Ugyanezzel kapcsolatban említi meg az előadó, hogy Alsó-Bajomban már régóta akar a Status egy magyar iskolát felállítani és pedig az állammal és községgel közösen. A község ugyanis az épület felállítását vállalta magára. A község azonban újabbán arról értesítette az igazgató-tanácsot, hogy építsen ő, mert a község csak törlesztéses kölcsönrel tudna építeni. Az igazgató-tanács vállalkozik is erre s az előadó kimutatja számszerű adatokkal, hogy a felvett összeg 40 év alatt törlesztődnek. A status a javaslatot elfogadja.

A gazdasági jelentések tárgyalása után Korniss Viktor gr. alelnök jelenté, hogy az uradalmak megszemlélésével maga is mindenféle öröndetes állapotokat talált s ezért elismerés illeti meg úgy a vezetőséget, mint a szorgalmas alkalmazottakat.

A tizenötös bizottság javaslatára a gyűlés elhatározza, hogy a számvizsgáló bizottságot két gazda-taggal kiegészíti.

Ezek után lényegesebb indítványa volt Farkas Lajos drnak az ügykezelésre vonatkozólag. Mostani rendszer szerint a kiküldött bizottságok határozataikról a gyűlés előtt nem értesítik az igazgató-tanácsot s így az igazgató-tanács nem készülhet előre az adandó felvilágosításokra. Indítványozza tehát, hogy minden kiküldött bizottság a maga indítványát terjessze idejében az igazgató-tanács elé, hogy ez is megfontolhassa az adandó választ s hogy a jelentésbe is felvehesse.

Künnle T. dr. ezt az indítványt kiegészíti azzal, hogy a szemlebizottságok jelentéseit az igazgató tanács bizonyos kommentárral kísérelje, hogy a képviselők tájékozva legyenek az igazgatótanács véleményéről is.

A gyűlés ilyen értelemben határoz.

Elnök püspök a bizottságoknak, a status tisztviselőinek meleg köszönetet mond.

Ezután megalakítatnak közfelkiáltással a bizottságok, mire Korniss alelnök a status-gyűlés nevében hálás köszönetet mond az elnökök püspöknek. Örömet fejezi ki, hogy Ömeltségosa hosszú utazása után, melyre betegesen ment el, egészséghen tért vissza. Isten éltesse! Isten tartsa! (Általános felállással és eljenzéssel járult hozzá a gyűlés a jó kívánásokhoz.) Püspök ur viszonzó szavai után megjelent a szavazató szedő bizottság, melynek jelentése után az elnök püspök enunciatla, hogy az igazgatótanácsnak kilépett egyházi tagjai ismételen megválasztottak: Jung Cs. Lajos, Gergely Ignác, Vajda Gyula dr. Világiak: Boeskor Mihály, Haller Rezső, Sándor János, Merza Lajos, Macskássy Pál, Ugron Gábor.

Ezzel a tartalmas gyűlés d. u. 5 óra 30 perckor véget ért. Pótlólag az alábbiakban közöljük a megalakított bizottságok névsorát.

Tanügyi bizottság: Bándi Vazul, dr. Erdélyi Károly, Ferenczi István, Hassák Vidor, Karácsony József, Misz Olivér, Pál Antal, Pál Gábor, Prokuek Sámuel, Retegzi Géza, Soó Gáspár.

Számvizsgáló bizottság: Balás András, Balás Endre, Korbuly Bogdán, Kozár Ferenc, Macskássy Pál, dr. Mály István, dr. Menyhárt Gáspár, Merza Lajos, Szvaicsina Géza, Stuckheil Gyula, Reinbold Olivér.

A másodfokú fegyelmi bizottság. Elnök: Szabó József. Rendes tagok: Gidófalvy Gergely, János Sándor, gróf Lázár István, Kovács Lajos. Póttagok: Török Bertalan, Zomora Dániel.

Egyetemi 12-ös bizottság: Br. Jósika Sámuel, dr. Farkas Lajos, Fábian Sándor, Biró Béla, Kiss Bálint, gróf Kornis Viktor, dr. Mohay Sándor, br. Rudnyánszky József, dr. Szamosi János, Ugron Gábor, dr. Ujfalusi József, Pál István, Vajda Gyula.

Igazoló bizottság: Beteg Imre, Kovács Lajos, dr. Szamosi János, dr. Ujfalusi József, dr. Bánffy Zsigmond.

Tizenötös bizottság: Egyházi tagok: Bárány Lukács, Ferenczi Károly, Gidófalvy Gergely Kovács Lajos, Péter Kristóf. Világi tagok: Bánffy Zsigmond, Beteg Imre, Beldi Kálmán, Kiss Bálint, Künnle Tivadar, gróf Lázár István, Pekri Sándor, báró Rudnyánszky József, Szabó József, gróf Zichy István.

H I R E K.

— **Személyi hírek.** Püspök urunk folyó hó 19-én az esti vonattal Kolozsvárról, — Fábian Sándor nagyprépost utazásából haza érkeztek.

— **Pápai áldás.** Püspök urunk haza érkezve hosszú és fárasztó római útjáról, gyulafehérvári kedves híveit november 29-én Advent első vasárnapján délután 5 órakor részesíti a székesegyházban az ünnepélyes pápai áldásban. Erre való tekintettel a jövő héten minden reggel 1/27 óratól 8 óráig több gyóntató fogva székesegyházban a hívek rendelkezésére állani.

— **Szent Erzsébet ünnepe.** Boldogult Erzsébet királynéknak minden évben megújuló emléke újabb vallásos és egyaránt hazafias ünneppé avatta az idén is szent Erzsébet napját. A székesegyházban az ünnepszent misét Imets F. Jákó apát-kanonok tartotta, melyet a katonaság, a hivatalok, az összes iskolák tanulói, nagy áhítatos közönség kegyeletos buzgósággal hallgatott végig. Az iskolákban délután szünetelt a tanítás.

— **Megyebizottsági tagválasztás** volt egy helyre Gyulafehérvárt és Alvincen. A közügyek iránti győngye érdeklődést ékesen bizonyítja az a körülmény, hogy a majdnem 600 választó közül csupán 66 jelent meg az urna előtt. Ebből 57 szavazat esett Mohay Sándor államtitkára. Kivüle kaptak még szavazatot Zomora Dániel kanonok-plebános és Pál Antal főgimn. igazgató.

Alvincen egyhangulag Bálint Ferencet, erdélyi püspöki uradalmi főerdészt választották meg. A választók bizalma munkás, szorgalmas embert ért s a magunk részéről is örövendünk, ha a püspöki uradalmi tisztviselők működésükkel a nagy közönségben is elismerést tudnak aratni. Az uradalomnak érdekei mindenestre megkívánják, hogy képviselője legyen a közigazgatás foruma előtt.

— **Erzsébet ünnepély.** A gyulafehérvári áll. elemi népiskola tantszűlete és ifjúsága szent Erzsébet ünnepén igen szép vallásos és hazafias emlékünnepélyt tartott. A program fenyőpontja Olescher Eugenia tanítónő igazán vallásos és hazafias felolvasása volt — mely egészen elragadta a közönséget.

— **A statusgyűlés banketten.** Mint lapunk más helyén megolvasható, a statusgyűlés 18-án d. e. szent mise után kezdődött. Az ülés első fele d. u. 2 óráig tartott. Ekkor Püspök úr Ömeltségosa a már meglehetősen kimerült tagokat ebédre hívta Nagy Gábor éttermébe. Nagy Gábor régi jó hírnevének ezuttal is megfelelt, mert nemcsak izletes étkeket és kiváló borokat szolgáltatott asztalra, hanem a száz főnél többre menő társaságot valóban pontosan és könnyedén szolgálta ki személyzete. A kedélyesen lefolyt ebédnek menüje külföldben a következő volt:

Barnaleves tudós résszel.

Baltoni fogás és kecsége remolád mártással.

Ózgerme afonyával.

Pulyka és kappansült gyümölcsbefőttel.

Vegyes krémek. — Jardinetto.

Fekete kávé.

Borok:

Asztali bor, Radnóthi risling, Mácsói vörösbör.

Borvizek.

— **Szent Antal felolvasó est.** Kolozsvárt folyó hó 17-én tartott Szent Antal felolvasó estélyen zsufolóság megtöltötte a termet az érdeklődő közönség. Ott volt püspök urunk ö méltósága, gróf Korniss Viktor, Biró Béla apátplebános, a statusgyűlés igen sok tagja, gróf Korniss Berta, báró Szentkereszthy Zsigmondné, báró Rudnyánszky Béláné, Barscsy Domokosné és nagyon sokan Kolozsvár forágu intelligenciájából. A felolvasást Dr. Hirschler József finevelő intézetiigazgató tartotta. „A magyarok Rómában” cím alatt ismertette a római hungarico-germánikumot, melynek tagjai között 12 magyar fiú is van. Itt a legszebb egyetértés uralkodik a magyarok és más nemzet fiai között. Ismerteti e papnövelő intézet szellemét, a hol két éven át elzárva a külvilágtól, csak a tanulásknak élnek az ifjak. Ismerteti a berendezését az intézetnek, melynek mintaszerűsége világhírű. A közönség a vonzó felolvasást élvezettel hallgatta. Ezután a Mária énekkar Ulrik Géza tanár vezetésével énekelt. Kerekes Margit Erzsébet királyné című verset szavalta. Az ünnepély végével a perselyben 283 kor. 67 fillért találtak. Ez összegben egy boritékba téve 100 korona volt. Mellette névjegy Barscsy Domokosné és Korbuly Giza az árvák részére. A felügyelő bizottság hálás köszönetét nyilvánította a fejedelmi adományért a nemes urnóknak.

— **A kézdiorbai espereskerület öszi koronagyűlése.** A kézdiorbai esperes kerület pap-sága szent misét hallgatott és egy órai ünnepélyes szentség imádatát végzett, olvastatott százezi szent Ferenc intelme a gyóntatóknak. A gyűlés több tárgyát több kerületi üdvös dolog megbe-

szelése, a kerületi esperes Balázs Ferenc mesteri megnyitója és László József lemhényi alesperes plebános szabad előadása: „az iskolák kath. jellegének megmentési módjairól és eszközeiről” képezte. Ugy a tömör tartalmas előadást, valamint az esperesi megnyitót lapunkban közelebbről fogjuk közzé tenni. A gyűlés után a kerület papsága barátságos szeretetlakomára vonult a minoriták rendházába.

— **Új kath. egyházközség Romániában.** Bukarestből jelentik, hogy a bukaresti magyarság nagy öröme megalakult az úgynevezett magyar kath. egyházközség a napokban. Ez a tény újabb fordulatot jelent az ottani magyarkath. hívek életében, mert előreláthatólag sok torzalkolásnak és széthúzásnak veheti elejét ez, a misok éven keresztül olyan áldástalanul pusztított a bukaresti magyarság között. Az alakuló közgyűlésen igen sokan voltak jelen és nagy lelkesedéssel kimondták a külön egyházközséggé való tömörülést. Az új egyházközség gondnokává Polányi Zoltán a „Bukaresti Magyar Ujság” szerkesztőjét választották meg. A tisztviselők a megválasztott elnökkel élükön tisztelegtek Báro Hornstein rórn. kath. érsekkel, a ki biztosította az egyházközségét jóindulattal.

— **A német császár villamos keze. II.** Vilmos német császár igazán a ritka emberek közé tartozik. Most még az áltai is kiválik közülök, hogy 45 éves korában karját nem amputálták, nem, ez közönséges volna, hanem megfelel. Ismeretes az az energikus uralkodóról, hogy balkarja teljesen békés. Ez igen nagy hátránya van az erőyes uralkodónak, kin egyik alattvalója Birnbaum mechanikus most alaposan segítette. Csinált egy villamos és mechanikus erővel felszerelt új kart, mely feszesen oda van erősítve vállához és melléhez és a békés kart teljesen magába zárja. Az elektromos áram, melynek batteriája felett egy könnyű nyomásra mozgatja a kart, sőt a mesterséges ujjakat is, úgy annyira, hogy ujjával kezelheti a gyeplőt, puskát, sőt még az evővillát is. A villamos kar könyökének belső részén vannak különböző gombok, melyek külön nyomva különböző mozgását eredményezik a karnak. A kar acélból van gummi bevonattal ellátva, és mondják, hogy a gyeplőt sokkal erősebben szorítja, mint a természetes kék. Egy a múlt héten érkezett illusztrált lap bemutatja a sikerült rajtot is. Mi csak egy hibát látunk benne, és ez az, hogy az illető újság — amerikai.

— **Keresztények!** az „Új-Lap”-ot és a Zászlónk” című havi ifjúsági folyóiratot minden keresztény kath. család figyelmébe és hathatós pártfogásába ajánljuk. A ki teheti el ne mulassza, hogy a kath. hírlapirodalom ezen két gyöngyét meg ne vegye.

TANÚGY.

Tanítógyűlés.

A szebenvármegyei róm. kath. tanítóegyesület 1903. év november 11. és 12-én tartotta meg évi rendes közgyűlését Nagyszebenben az Orsolyaszűzek zárójának díszes és igen finom ízléssel berendezett zenetermében. A szép számmal egybegyűlt tagok és vendégek reggel 8 órakor szent misét hallgattak s azután Kmóskó István, kir. kath. „Terézvárház”-i tanító a legegő nyomásról nagyon ügyes és érdekes tanítást tartott a leány polgári iskola IV. osztályában. Nagy figyelemmel és érdeklődéssel hallgatták a növendékek a tanítót s ügyes feleletekkel jó benyomást tettek a hallgatóság minden tagjára. A tanítás alapos és mélyreható megbi-

rálás után sikerültnek mondatott és Kmóskó István tanítónak az egyesület köszönetét fejezte ki. A másik tanítás a földrajzból volt, melyet Hess Mátyás áll. tanító tartott az elemi iskola IV. osztályában. A tárgy az éjszaknyugati felföld határa, hegyei volt, melyet oly élénken, fiatalos hévvel, odaadással és módszeresen tárgyalt, hogy igazán élvezetes volt a tanítást hallgatni és minden tagban azon tudat vert tanyát, hogy ő ügyes és mindenek előtt szakképzett, tapasztalt, lelkiismeretes tanító, ki nagyon is megtudja választani a módszert, melylyel könnyebben és gyorsabban felfogassa az illető tananyagot növedékeivel. Dr. Bilinszky Lajos pápai kamarás és Schuch Ödön tanító körülményes bíráta és többek hozzájárása után az egyesület Hess Mátyásnak elismerést és köszönetet mondott. Ezt követte az ülés megnyitása és emléksbeszéd Szánthó Mihály elhunyt tagtárs felett, melyet Prokupek Sámuel „Terézvárház”-i igazgató egyesületi elnök mondott. Szép, kedves, meghatározó volt a beszéd. Múltó a néhai tagtársunk nevéhez, működéséhez. Csinos mondatokban mondotta el elnök a boldogult jeles férfi érdemeit. Találón fejtegette tetteit, munkásságát, becsületességét, vallásosságát, hivatásteretét, rendületlen, önzetlen, tiszta hazaszeretetét s például állítá föl az utódoknak, a fiataloknak, hogy kövessék őt, mint társadalmi embert és tanítót, paedagógust. Mely megindulással, szomorúsággal hallgattatott a gyönyörű beszéd és indítványoztatott, hogy jkvre vétessek, megörökíttessék és a „Közművelődésben” közzéíttessék. Az elnöknek pedig munkásságáért jkvi elismerés mondatott.

Fülöp Anna tanítónő, Schmidt Jusztin, Báro Apór Irén, Weiner Gizella, Szentpéteri Mariska növedékekkel zongorán négy kétre játszata el a „Rákóczi induló”-t, melynek ügyes előadása fent nevezett tanítónő szorgalmát és honleányi buzgalmát dicséri. Lelkes taps és „éljen a haza” követte ezt, mikor Bakk Endre vizainki főesperes plebános lépett az emelvényre s olvasta föl munkáját a „Rákóczi korszakról.” Emunkát en szerény tollammal eléggé méltatni nem tudom, mert az oly zamatos, oly ügyes vala, hogy megvallom őszintén még lángol most is szívem és gondolatom ott bujdosik, a hol a dicső Rákóczi járt, csatázott és izzadt hazája, az Árpádok vérvél megszentelt föld boldogsága és függetlenségéért, ott, hol nyugosznak a szent porok — Rodóstóban.

Gyönyörűen, választékos nyelvezettel, gazdag alapos tudással val megírva. Látszik benne a sokoldalú tudás és az illető kor tanulmányozása. Oly kitűnően festé a munkában már megöregedett lelkes pap Rákóczit, hogy mindnyájunk szeméi előtt látá a bujdosót és úgy éreztük, hogy tényleg ott van közöttünk „Rákóczinak lelke.” Voltak közöttük, kik a hatás alatt könnyeztek és úgy gondolkodtak:

„Ha még egyszer visszajőne Szabadságunk teremtője Körülennök lobogóját, Megesőkölnök lába nyomát.”

A felolvasást rögtön a „Rákóczi induló” követé, melyet a már fent nevezett tanítónő vezetése mellett játszott négy növedék. Ime, mily összeült vala az utóbbi a felolvasással! A hazaszeretet és vallásos érzés lángja, hangos „éljen”-ben tört ki s nem tudván magunkon uralkodni, csak úgy tolongtunk a felolvasó lelkes jámbor pap üdvözlésére, ki csak annyit tudott mondani „Kötelességem volt.” A munkát illetőleg határozottuk, hogy jkvre irassék meg-

örökítés végett és a „Közművelődés”-ben közöltessek. Ezzel az első napi ülést véget ért és este 8 órakor közös vacsora volt, melyen a Püspök úr Ő méltóságát Gidófalvi Gergely nagyprepost úr Ő nagysága eltette. Ezután az elnökre, tisztviselőkre, vendégekre még sok ügyes gazdag gondolatokkal bővelkedő toaszt hangzott el. Öröm volt látni a nemzet napszámosságainak eme részét, kik valóban misziót teljesítenek itt e nemzetiségi vidéken, de százszor több az öröm, mikor látjuk, hogy ezek mind oszlopos munkásai a drága hazának. Másnap 12-én, délelőtt 9 órakor folytatott az ülés és következett Krebo Henrik belv. rom. kath. isk. tanító felolvasása „A tanító ön- és tovább képzéséről, mely az író élénk fantazijáról tanuskodott és telve volt oly dolgokkal, melyet ajánlok követni úgy magamnak, mint többi fiatal pályatársaimnak, mert e dolgozat egészen őszintén, igazságosan mond el, rajzol le oly elveket, melyeket előolvasás után a körülményekhez képest tőlünk telhetőleg követtünk kell. E felolvasás is tapsot aratott, jkvre vétetni és valamelyik lapban közzétetni határozottat. Azután a tavaszi vándorgyűlésről felvett jkvi. olvastattat fel, fogadtattat el és hitelesített.

A könyv- és pénztár állásáról szóló jelentések tudomásul vétettek, mely után több fontos indítvány mondatott, de legszebb az, melyet Bakk Endre főesperes hozott.

1. Hogy adjon az egylet jkvbén helyet XIII. Leó pápa érdemeinek és a halála feletti bánatnak, s ugyanakkor X. Pius Őszentesége trónra jutásával örömet jkvbén fejezze ki.

2. II. Rákóczi Ferenc és Deák érdemeik jkvre véteszenek, megörökíttessenek, ez indítványok sőt nélkül emeltek határozattá.

Mivel indítványozó ezeket papíron nyújtotta be, tehát már nem volt jelen ezen a második napi ülésen, György Ignác tagtárs indítványára az egylet kimondta, hogy Bakk Endre főesperes sürgönyileg is mondjon köszönetet munkásságáért és hazafias gondolkodásáért.

Ezután a tisztújítás is meg volt, mely szerint:

Elnök: Prokupek Sámuel igazgató. Alélnök: Bilinszky Lajos dr. igazgató. Jegyző: György Béla tanító. Pénztárnok: Kovács Károly plebános. Könyvtárnok Ujsághi József tan. lett.

Nagyszeben.

György Béla.

Emléksbeszéd Szánthó Mihály terézvárházi tanító felett.

Tartotta a szebenmegyei r. k. tanító egyesület 1903. évi közgyűlésén nov. 11-én Prokupek Sámuel.

Tanítóegyesületünk a jövő évben éri el fennállásának 25-ik esztendejét. Ha végig tekintek sorainkon, ha forgatom névkönyvünknek lapjait, fájdalmas érzés fog el, mert vajmi kevesen vannak azok közül életben már, kik ezelőtt 24 évvel összeállottak, hogy megalakítsák az erdélyi egyházmegegyében az első kath. tanító egyesületet. Legtöbbje eltávozott körünkből és a földi létből is, hogy a túlvilágon megnyerje azon jutalmat, a melyet Isten a jó tanítónak ígért. A halál az elmúlt évben is dús aratást tartott soraink között. Elragadta az ifjúkor virágjában levő Pennavin Gyulát, elragadta a férfikor delében levő Bucska Józsefet, de elragadta a törstagok egyikét Szánthó Mihályt is, kinek emléket kívánom szerény számmal jelenleg felújítani és „Isten hozzád”-ot mondani neki azon egyesület köréből is, melynek 24 évben át oly buzgó és munkás tagja volt.

Bár a halál véget vet szenvedéseinknek és küzdéseinknek, mégis szeretjük az életet, mert itt küzdhetünk meg, mert minden pillanattal mó-

dunkban van itt még megszerezni az örök életet. Azért szeretjük azt dacára küzdelmeinek is. Így ír egy sokat szenvedett keresztény böles is: „Szeresd az életet, de nem köznapi örömfórt szerezsed azt. Szeresd azt, mi benne fontos, nagy, isteni. Szeresd, mert küzdőtere az érdemnek, kedves és dicsőséges a Mindenhatónak, dicső és szükséges nekünk. Szeresd azt dacára fájdalmainak, sőt épen ezek miatt, mert ezek nemestik meg, ezek esirátatják, nevelik és gyümölcsöztetik az ember szellemében a nagylelkű gondolatokat, a nagylelkű akaratokat.” (Pellicio Silvio.)

Elhunyt kartársunk utolsó évei a betegskedés miatt fájdalmasak voltak és mégis szeretete az életet, akart volna tovább munkálkodni; majdnem erőszakkal kellett őt az iskolából eltávolítani akkor, midőn már csak árnyéka volt hajdani lényének. Mindig hitt és remélt felgyógyulásában, bizott az Isten végtelen irgalmasságában. Két szép tulajdonsággal bírt a többek között egész életében: e két tulajdonság vallásossága és kötelességérzet volt. Ezen két erény különben is egymással a legszorosabb összefüggésben van. „Vajmi siralmasan tévednek, mondja egy egy nagy püspök, akik polgári erényeket várnak vallásosság nélkül, mert aki elég lelketlen, hogy Isten törvényeit megvesse, nem fogja az soha tiszteltben tartani a más törvényeket... Mindennek a vallás az alapja; nélküle semmi sem biztos, senki sem állandó; nélküle nem bízalom, sem nyugalom, sem kegyelet nem létezik:” s én hozzáteszem kötelességérzetem sem.

Tizenhét éven át voltam közvetlen tanúja Szántó életének és tanítói működésének. Egy intézetnél jogtallunk, egy téren működtünk, egy eszme lelkesített. Nem mondom, hogy nem voltak hibái és gyengeségei, hiszen ki volna ezektől ment s nekünk nem is az a célunk, hogy embertársaink hibáit terjesztjük, hanem erényeit és jó tulajdonságait kell megfigyelniünk, hogy ezekből tanuljunk és példát vegyünk. Megtanultam ezen hosszú idő alatt becsülni őt ezen két tulajdonságáért: vallásosságáért és kötelességérzetéért.

Minden emberben szép tulajdonság, ha vallásához híven ragaszkodik, annak elvei szerint él, annak védelmére mindenkor kész, de legáltalánosabb a tanítónál az. Hiszen a tanító eszméit és lelket plántálja tanítványai szívébe. Az elvetett mag itt százszoros áldást terem, mert a tanítványokból lesznek a későbbi családapák, anyák, s a szülők vallásossága legbiztosabb alapja a jövő generáció vallásosságának. A tanításnak és nevelésnek lelke a vallás. Első szabály ha az ember valakinek valamit oda adna, hogy neki is meglegyen az. De aki másokat jóra akar tanítani, szükséges, hogy maga is elől menjen jó példájával; a példa sokszor többet ér a tanításnál s vannak idők, midőn nagyobb szükségünk van jó példákra, mint bármilyen másra. Ilyen idő a jelen is, midőn a vallásosság oly ritka, midőn oly keves az ember, ki vallásának törvényei szerint él, midőn a társadalom örösi léptekkel halad az az új pogányság felé. Mennyire szükségünk volna jó példákra, erős katolikus meggyőződésre, annak megvallására, annak gyakorlására. Szánthóban meg volt ez. Kath. meggyőződésű tanító volt, vallásosságában jó példával járt. Ezért becsültem meg tanultam őt.

„Tedd kötelességedet lelkednek minden erejéből s maga a tett legyen jutalmad; még egyszer oly szép a jutalom nélküli erény”, mondja Sceme. A néptanítónak bizony sokat kell tennie olyant, melyért jutalmat nem a földön remélhet. Azt a sok fáradságot, vesződést, végtelen türelmet kívánó feladatokat, mit a tanító elvégez, senki sem jutalmazhatja meg a jó Istenen kívül s azért

becsülni tudom a tanítót, ki kötelességét buzgalommal végzi akkor is, ha nem muszáj az, ha nem is látja azt a nagy világ. Ha láttam azt Szánthóban, minő pontosan megy be öröjára, minő lelkiismeretesen tartja ki azt, még akkor is, midőn betegségek benítják testi és szellemi erejét, becsülni ezért is megtanultam őt.

Meg volt benne továbbá a jó tanításnak igen sok kelléke és vonása. Módszerét éveken át figyelemmel kísérttem. Mint a jó anya, ki gyermekeit körébe gyűjti, hogy a kenyeret közöttük kiosssa, maga köré gyűjti tanítványait, kiosztá közöttük tudását bölcseséggel, értelemmel, lassankint. Önálló, szubjektív módszere volt, melyet tanulmány és gyakorlat útján szerezhetni meg.

A tananyag felett teljesen uralkodott; annak tanításában és gyakorlati alkalmazásában nagy jártassága volt. De a mellett nem hanyagolta el az előkészületet sem, tudván azt, hogy aki valamit tanítani akar, annak magának is minden tekintetben minden oldalról tisztában kell lennie előadandó tárgyával, hogy sikeres legyen tanítása. Növendekait tiszta érthető előadásra szoktatta és ezt nagy türelemmel és kitartással érte el. Tudván azt, hogy minő fontossággal bírnak az írásbeli feladványok, azokat a legnagyobb mértékben alkalmazta; a pedanságig szigorú volt azok fölülvizsgálásában s a hibák kiküszöbölésében. A keze alól kikerült növendékek legnagyobb része tudott helyesen írni és az sokat mond. A rend és fegyelme kérelhetetlen szigorral ügyelt. Sok növendéktől hallottam felőle „szigorú ember volt, de Isten áldja meg őt azért, mert sok jót tanultam tőle és belőlem embert nevelt.”

Mint jó tanító mindig tanult, olvasott. Nem volt ismeretlen előtte a tanügy terén semmi újabb mozzalom, irány. Dolgozott. Tanúja tanítóegyesületünk, melynek kivált évekké elszelőt legmunkásabb tagjai közé tartozott. Nem volt tárgy, melyhez hozzá ne szökött volna. A tanügyi irodalom terén egyesületünk örök halával kell hogy viseltessem emléke iránt azért, mert megírta Szebenmegyei földrajzát, azt, mely a szebenmegyei tanítóegyesület kiadásában jelent meg, már három kiadást ért el, melyet iskoláinkban mai napig is használunk. Uttőrvő volt ezen munkája; két hónapon át személyesen járta be egész Szebenmegyét, a helyszínen tanulmányozván azt. Irta ezenkívül számos értekezést hírlapokban, felolvasott a tanítóegyesületben; bírált, tartott számtalanszor mintatanítást s bár véleményéhez makacsul ragaszkodott, felszólalásai mindig alaposak voltak, a fején szokta találni a szegyet.

Vallásosságához és kötelességérzetéhez méltán sorakozott lelkes hazaszeretete. Mint székely származású nagyon szerette hazáját, nemzetét. Növendekének szívébe buzdogn esepgettette a hazaszeretet sz. érzelmét; lelkesedéssel beszélt nekik a haza szeretetéről, ilyenkor csupa tűz és láng volt; a hazafias énekek tanításában sokat buzdúzkodott.

Társadalmi téren is nem volt magyar ügy, melynek nem volt munkása. A helybeli magyar polgári kör, dal- és műkedvelő társulatnak törzstagjai közé tartozott, kivált a műkedvelő társágban sokszor szerepelt. Családjára iránti gondoskodásában fáradozása nem ismert határt; bár kissé szófukar és szigorú volt, szíve melegből szerette övét s nevelt is két derek tanítónő, kikbe beplántálta paedagogiai ismereteit, gazdag tapasztalatait, kötelességérzetét és vallásosságát.

Száraz életrajzi adatok helyett egy jellemrajzot igyekeztem Szánthóról megírni, hogy a ktk ismerték őt, emléket felelevenítsük, a fiatal

kollegák pedig okuljanak elhunyt elődjük példájából.

Midőn Szánthó elszelőt 6 évvel 25 éves tanítói jubileumát ünnepelte, elismeréssel adózott neki a kegyes főhatóság, püspök urunk Ő Mga arcképevel tisztelte meg, a magas közoktatásügyi kormány szintén sietett elismerésének kifejezést adni; kartársai és a társadalom is nagyban ünnepelték a derek tanítót

A Terézvároháznál éltől 26 évi munkálkodásával nagy érdemeket szerzett az intézet felvirágoztatása körül; azért emléke élni fog a növendékek szívében és az intézet évkönyvében igen sokáig.

Legyen a jó Isten irgalmas eltávozott kartársunk lelkének, s adja meg neki ott a tulvilágban az örök élet jutalmát

A szerkesztő üzenete.

Egy ifjú. A ki az eke szarvát, a szerszámot vagy a tollat a mai napság meg nem fogja, bírat követ el. Ki nem dolgozik, ne is egyék — az apostollal izenjük. — Maskülonben üdv!!

Többször. A sok aktuális dolog miatt sok közlésre váró kéziratra rendre-rendre keritünk sort. Addig is egy kis türelmet kérünk.

CSARNOK.

Krisztus csodálatos arcképe.

Bíborban született Constantinnak Krisztus kegyelméből római császárnak különböző forrásokból összegyűjtött történelmi értekezése.

Görögöl fordította: *Árvélik Lukács* főesperes.

(Folytatás.)

A püspök feleli, hogy ő általában nem tud ily képről, mely akár a polgároknál, vagy más valakinél léteznék. Ekkor az, a ki előtte női ruhában látható volt, hozzá tette, hogy a város kapuja fölött ily helyen és ily módon van a kép elrejtve.

Reggel tehát a püspök a világos látomásban bíva imádság közt a helyre kivonult és kutatás közben megtalálta épen és sértetlenül az isteni képet, valamint a mécsét, mely annyit éven át égett kialvás nélkül és a mécs előtt annak megörzésére fedelként helyezett téglán egy másik lenyomatát a képeknek, mely ma is épen megvan Edessában.

Miután a püspök erős hittel kezébe vette Krisztusnak az Istenembernek szentséges képet, eljő azon helyre, a hol a tűzaknát készítő perzsákat a csengő ércedények hangzása folytán felfedezték, ekkor maga a polgárság is berohanva egyik a másik ellen támad, az ellenség ellen általuk gyűjtött tűzre pedig a mécsből esepgettetvén és az aknában talált perzsákra zudiván a tüzet, mindnyájukat elpusztították. (Folyt. köv.)

Pályázatok.

— A csik-jenőfalvi róm. kath. elemi népiskolánál ujonnan szervezett nőtanítói állásra pályázatot hirdetek. Ezen állásnak évi jövedelme: 1) 800 korona havi előleges részletekben, 2) szálláspénz címen 50 korona, minthogy egyelőre természetben lakást nem adhatunk. Köteles leendő a megválasztandó nőtanító állását 1903. évi december 1-én elfoglalni és az iskolaszék által kijelölendő tanköteleseket a tantervekben előírt tantárgyakból tanítani és a leány gyermekeket a női kézimunkákban oktatni. Kellő módon felszerelt pályázati folyamodványok 1903. évi november 25-ig alattíri iskolaszéki elnökhöz nyujtandók be.

Csik-Karcfalván, 1903. november 10.

Rancz János.

alperes plebános, isk. széki elnök

Balla Frigyes

akademiai festő

méltóságos és főtisztelendő Gróf Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök úr udvari festője.

Mütermé: ARAD, Tokoly-ter 7. sz. a.

Kéri a főtisztelendő papságot, hogy amennyiben akár a gondozására bizott templomotakarná művésziesen kifestetni, akár oltárképre, avagy festett arcképre volna szüksége, őt nb. megbizásával felkeresni kegyeskedjék.

Az ezredéves Országos kiállításon kiállítási eredméllyel kitüntetve, kitünő izlésért és jeles munkáért.

CSUKA ANDRÁS

papi szabó, reverenda- és czimáda-készítő.

Az 1896. évi orsz. kiállításon a bíboros herceg-primás rendelkezései általotta ki. — 1877. óta készít papi és polgári ruhákat, birretum, pallium műczettumokat és czimáda-készítő stb.

Budapest, IV. Papnövelde-u. 8. I. 11. ajtó II. ud.

Czégemet a t. papság figyelmébe ajánlom, törekvesem oda lesz irányulva, hogy megrendelőimet jótányos árak mellett pontos és lelkiismeretes kiszolgálás által teljessé jelsen kielégítem.

A Dr. SCHMIDT fő-törzs és tisztiorvos-féle

FÜLOLAJ

gyógyít időszakos süketseget, fül-fájást, fül- és nagyothallást, még idült esetekben is. Egyedül kapható üvege 2 frt a Dr. ROTSCHNEK EMIL gyógyszer-tárában. DEBRECZEN.

Az Ó-Sebeshelyi rk. lelkészi hivatal területén

800 drb. igen szép díófa csemete

van eladásra szánya a 60, 80 fill. és 1 korona. Megrendelhetők: a r. kath. lelkészi hivatalnál Ó-Sebeshely u. p. Szászváros.

BARTHOS MIHÁLY
lelkész.

ANGSTER JÓZSEF és FIA

pécsi, kalocsai, győri és kassai székesegyházak orgona-építője. **Orgona és harmonium-gyár**

PÉCSETT.

Alapítottatott 1867.

Két arany, egy ezüst és egy nagy milleniumi eredméllyel kitüntetve.

Ajánljuk kitünő hangú és erős szerkezetű **crescendo orgonáinkat**. — Különösen a legújabb **légnymatu** (pneumatical) rendszer szerint épült orgonáinkat, melyek a rendkívül könnyű játékmód és regisztrálás mellett még azon nagy előnnyel is bírnak, hogy a **templom nedvessége** nines befolyással rájuk.

Legjobban bizonyítja műveink jóságát, hogy üzletünkben 450-nél több **új orgona mű** került ki.

Raktáron kitünő hangú **harmoniumok minden nagyságban** (155 koronától 1000 kor-ig).

Mindenemű **javításokat, hangolásokokat** és **átépítéseket** olesón elvállalunk.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Sürgöny: Blaskovits Sokszorosán kitüntetve.

TEPLOM FESTÉS.

Első országos műfestészeti és iparművészeti intézet Alapítottatott 1887-ben.

Olajba oltárkép

magas cntm.	50	70	90	100	125	160	180	220
korona	35.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú arckép, mert örök beese van és egyszersmind szabadisz, továbbá előnyös nész-, nev- és születésnapj. vagy egyéb alkalmi és ünnepi ajándéku szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabb kivitelben készítem e Nagysága 25×32 35×45 55×65 65×80 75×110 85×125 100×150

Poichromozott fa-szobrok, aranyozott szellel	magas cntm.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
	korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt. papságnak bíboros hercegprimás úr ő eminenciája 67,898. szám alatt és Tolnai Festetich Tazsilo gróf úr ő nagyméltósága által ajánlv. Az oktatást ő nagyméltósága Császka Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű aldozat-készsége folytán olaszországi műfestők és műmárványozóktól nyertem

Templomfestés stilszerint, gipsz-márvány (stucco), kereszték aranyozása állvány nélkül. Templommeszelés eső által le nem mosható. **Oltárképek festése művészeti kivitelben bámulatos olesón.** Szegényebb egyházaknak 25% engedmény! **Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre boosájtatnak**

Főpásztori körlevelek

esinos bekötését jótányos árért és gyorsan eszközzi **Papp György** könyvnyomtató intézetének könyvkötészeti osztálya és Lelkészi hivatali nyomtatványok dus raktára.

GYULAFEHÉRVÁRT.

Sürgönczim: **Papp György** könyvnyomtató Gyulafehérvárt.